

SERRA

D'OR

**JOSEP-RAMON BACH, LA POESIA
PER A ENTENDRE EL MÓN**

Miquel-Lluís Muntané

**VIATGERS CATALANS A LA UNIÓ
SOVIÈTICA**

Josep Torroella Prats

APRENDRE DE LLETRA

Irene Rigau i Oliver

L'ART BLANC DE JAUME PLENSA

Montse Gispert-Saüch Viader

**SOBRE L'ANOMENAT TEATRE
DE L'ABSURD**

Jordi Coca

**ÀLEX BRENDMÜHL. EL ROSTRE
DEL CINEMA D'AUTOR CATALÀ**

Joan Millaret Valls

686

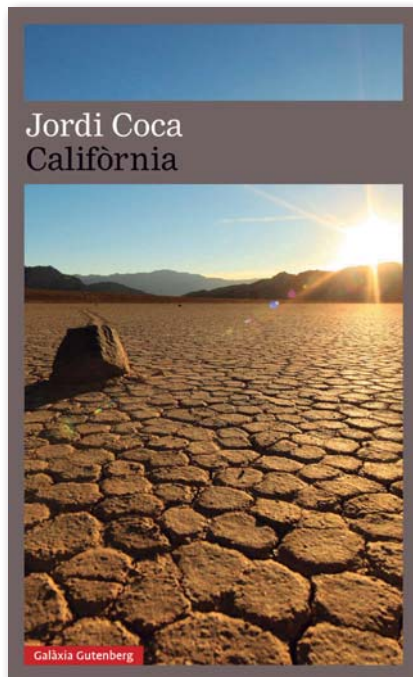
Tria personal

per Josep M. Ripoll

Jordi Coca

Califòrnia

Galàxia Gutenberg, Barcelona, 2016.

Aquesta és la vintena novel·la de Jordi Coca, autor també de llibres de contes, poemaris, obres de teatre i estudis crítics, i un dels autors més prolífics i menys estudiats de l'anomenada Generació dels Setanta. Després de l'anterior, densa i excel·lent *El diable i l'home just*, Coca canvia una vegada més de registre, com és freqüent en ell, i ens situa en plena literatura de la carretera, en una novel·la americana que, més que no pas de Jack Kerouac, beu en les fonts

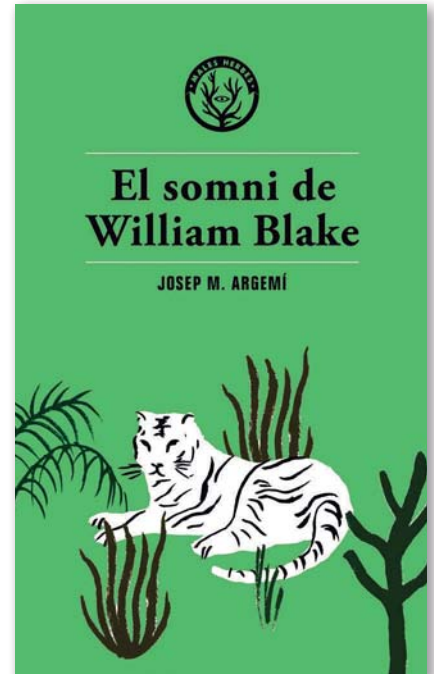
dels pintors paisatgistes americans del segle XIX i, curiosament, d'algunes pel·lícules de Michelangelo Antonioni; sobre tots ells, l'obra conté referències explícites i implícites. *Califòrnia* narra en primera persona el viatge als Estats Units d'un professor universitari català que s'ha separat de la seva dona i que té previst estudiar els pintors paisatgistes a què ja hem fet referència. Finalment, però, i com passa sovint en aquests casos, allò important no serà l'objectiu, sinó el viatge en ell mateix, que contindrà uns quants imprevistos: la coneixença d'un misteriós poeta, Tom Dunkel, que desapareixerà de cop sense cap explicació —possible referència a *L'aventura* d'Antonioni i homenatge pòstum a la figura de Miquel Bauçà—; la de l'activista Gary Atwood, greument malalt, i de la seva esposa Jill, i la d'Amy, una agent immobiliària amb qui el protagonista mantindrà una relació complicada. Tots ells, i alguns altres de més secundaris, sumats al moment de crisi i replantejament personal del professor, faran que el viatge interminable per carreteres desertes acabi per tenir uns objectius diferents dels inicials.

Jordi Coca ha escrit una novel·la en què l'acció, escassa, és un pretext per a la reflexió; en què es parla d'amor i desamor, de vida i mort, de fugida i retrobament, i en què les carreteres i el desert interminables esdevenen metàfores del moment de canvi i desorientació a què s'enfronta el protagonista («Potser la cançó es referia a mi mateix, que conduïa per una carretera solitària i en un paisatge semidesèrtic, cap a un miratge que probablement no existia», pàg. 101). Escrita en l'estil precís i segur característic de l'autor, l'obra —que té més a veure del que sembla amb la molt anterior *Paisatges de Hopper*, del 1994— és gairebé hipnòtica en la narració que fa d'un itinerari vital erràtic a la recerca d'un sentit.

Josep M. Argemí

El somni de William Blake

Males Herbes, Barcelona, 2016.

A la segona meitat del segle vint va haver-hi una petita estirp d'escriptors, que incloïa Jorge Luis Borges, Italo Calvino, Álvaro Cunqueiro o Joan Perucho com a representats més emblemàtics, que va especialitzar-se en una recreació intel·lectual i posada al dia de la literatura fantàstica. Combinaven l'erudició amb la ironia, el gust per la narració clàssica amb el distanciament d'una modernitat que havia passat per les avantguardes, l'afició a un cert arcaisme passat per la desmitificació; en resum: recreaven el regust del passat abominant del realisme canònic i a través d'una revisió moderna alhora enciclopèdica, irònica i altament intel·lectualista.

Josep M. Argemí és un digne continuador d'aquesta estirp, i no és casual que el primer dels contes d'*El somni de William Blake* sigui

a l'entorn de Joan Perucho. Altres personatges que apareixen en el llibre són, òbviament, William Blake i, per enumerar-ne només uns quants, el profeta Joan, el terrorífic Ghoul provinent de les llegendes àrabs —i reencarnat aquí en un distingit astrònom i matemàtic anglès—, l'erudit i jesuïta Athanasius Kircher, Jacint Verdaguer de jove o Caterina d'Alexandria. A més, hi ha un bon nombre de referències explícites, que van de sant Pau a Walt Whitman, i moltes d'implícites, sense oblidar una autoreferència que es permet l'autor en el personatge de Joan Comella —protagonista de la novel·la *Lliçons de foc*, del 2003—. Ens trobem, doncs, immersos en un món de referències, en una mostra inequívoca de literatura sobre literatura, però hi ha algun element més en comú entre els contes: en concret, el fet que, d'una banda, es recreïn sempre en personatges heterodoxos, i de l'altra, situats en plena frontera entre la realitat i la ficció, com Caterina d'Alexandria, que no se sap del cert si va existir, o bé instal·lats en el seu món interior, com el profeta Joan atrapat entre visions o un jove Verdaguer levitant. Són personatges que aconseguen que el seu univers propi s'imposi a la realitat i que s'erigeixi per a ells en l'única veritat possible. En aquest sentit, l'obra constitueix una celebració exacerbada de la ficció que reivindica la imposició d'aquesta ficció per sobre de la realitat quotidiana. Galeria de personatges heterodoxos i al·lucinats, i apologia dels mons interiors que s'imposen al món exterior, *El somni de William Blake* —escrita en llargs períodes sintàctics amb profusió de parèntesis— és una mostra audaç de literatura que reivindica la literatura en si.

Per Petterson
Sortir a robar cavalls

Traducció de Carolina Moreno
Club Editor, Barcelona, 2016.

De vegades, les frases que s'inclouen a la contracoberta o a la solapa d'un llibre són propaganda pura segons la qual aquell volum és imprescindible; d'altres, però, donen una idea ajustada d'allò què hi trobarem. Aquest últim cas és el de *Sortir a robar cavalls*, cinquena novel·la del noruec Per Petterson, publicada al seu país

el 2003 —després n'ha publicat dues més— i traduïda ara al català després d'haver-ho estat a una cinquantena de llengües. En efecte, a la solapa del volum s'hi enumeren els grans temes presents en la seva narrativa: «La infantesa, els vincles familiars, la relació amb el paisatge, la pèrdua i la memòria com a gran constructora.» No es podia dir millor.

En efecte, en aquesta obra sòbria, vitalista i melancòlica alhora, assistim als records en primera persona

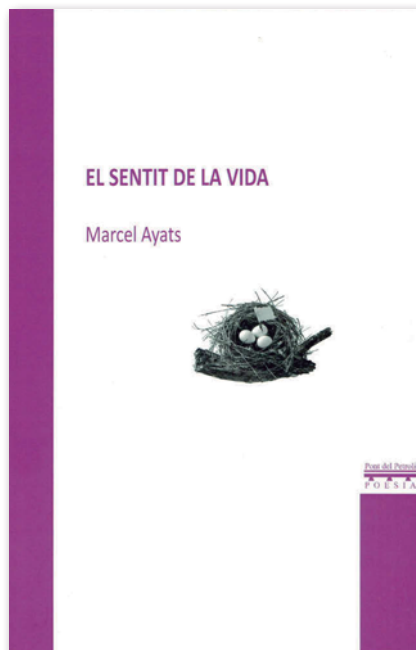
d'un protagonista ja vell, que viu sol en plena muntanya, a l'entorn de la relació que d'adolescent havia tingut amb el seu pare, que just quan aquesta relació sembla més càlida abandona la família sense, pràcticament, explicacions. Una altra relació important és la que aquest narrador i protagonista estableix amb el seu veí, amb qui s'havien conegut de petits i l'existència del qual està marcada per haver matat involuntàriament el seu germà bessó en la infantesa. Més que la història o les històries en si, però —de construcció impecable, val a dir-ho—, allò que és fonamental és l'atmosfera, les sensacions sovint físiques que l'autor aconsegueix transmetre, l'ambient sempre relacionat amb el contacte amb la naturalesa, la subtilitat en recrear els mecanismes de la memòria, o la sobrietat en la narració, que no es recrea en la descripció dels sentiments —que els personatges no expressen directament—, però que els transmet d'una manera implícita. Petterson reflecteix així, d'una banda, l'univers propi del seu país, avesat a la vida en solitud entre muntanyes i a la parquedat a l'hora d'expressar emocions, però també reprèn, de l'altra, alguns dels grans motius de la literatura universal, assenyaladament el pas del temps i la complexitat dels lligams familiars —són significatives sobre això les referències a Dickens, un autor aparentment tan diferent—. Alternant el descobriment juvenil del món amb l'actitud reflexiva de la vellesa, la novel·la sembla anar-se construint a ella mateixa a mesura que avança, talment el riu que transporta els troncs tallats pel protagonista i el seu pare; i flueix amb la mateixa cadència natural, en un estil evocador i enormement precís que la traductora, Carolina Moreno, ha recreat amb una riquesa extraordinària. Una novel·la magnífica.

Marcel Ayats

El sentit de la vida

Pont del Petroli, Barcelona, 2016.

D'entrada, un llibre que es tituli *El sentit de la vida* només pot tenir una àmplia pretensió filosòfica o ser molt irònic —o directament còmic, com la pel·lícula homònima dels Monty Python—. En el cas de Marcel Ayats, no ens trobem d'una manera radical ni amb una cosa ni amb l'altra, però sí amb una fina ironia no exempta d'una certa dosi de reflexió filosòfica; i no deixa de ser-ne una mostra la portada, un poema visual de l'autor i de Maria Romaní en què tres ous posats al niu ja duen una etiqueta amb el preu. Aclarim, en primer lloc, que ens trobem amb un llibre de poesia, el tercer del seu autor després de *Naufragi silencios d'ales cremades* (Columna, 1993) i d'*El clima de l'asfalt* (Papers de Versàlia, 2005); que, després de l'exuberància del primer llibre, tot ell de sonets, el segon se significava per una sobrietat, contenció i destil·lació que es prolonguen en aquest últim, i que

els tocs de reflexió filosòfica sempre han acompanyat el poeta. Ateses aquestes premisses, val a dir que *El sentit de la vida* s'obre amb un poema introductor que dona títol al llibre, prou pessimista, i també prou irònic, per dividir-se després en quatre parts, la primera de les quals manté aquest mateix to, mentre que l'última

—«L'únic sentit que dona sentit a la vida», referida a l'amor— és la més lírica, per bé que sempre amb la contenció característica d'Ayats. Entremig, hem anat assistint, a mesura que avança el llibre, i com observa amb agudesia David Madueño en el pròleg, a «una progressió des de l'absurd fins al concret», com també des de l'escepticisme fins a un horitzó, si no més esperançat, sí més obert a la vida. És significatiu en aquest sentit que, mentre que en el primer poema i les dues primeres parts la naturalesa és vista, amb un cert sarcasme, com a amenaçadora —les bèsties ferotges, la nit omnipresent—, en la tercera i la quarta es va tornant progressivament més acollidora.

Aquest és, en definitiva, un llibre sobri, despul·lat, a la recerca d'allò essencial, que ens enfronta tant amb la nostra insignificança enfront del món com amb la relació harmònica que podem mantenir-hi a través d'algunes veritats bàsiques. Partint, doncs, del desencís, *El sentit de la vida* també porta finalment a una certa reconciliació amb el món.

COL·LECCIÓ UNI, DORI 3

NOVETAT

EL REGAL D'ANIVERSARI

SEBASTIÀ SERRA

Avui és l'aniversari d'en Martí. Ell voldria que li fessin un bon regal. Tot el que li regalen, però, no li acaba d'agradar... Els contes de la col·lecció «Uni, dori» afavoreixen l'atenció i la memòria. Tenen una estructura fixa que es va repetint durant tot el relat: acumulen personatges o elements, que s'hi van afegint seguint una fórmula rítmica.

Publicacions de l'Abadia de Montserrat